

AZ EGYÉNI ÉS KÖZÖSSÉGI MEGÚJULÁS LEHETŐSÉGEI RÉGEBBI LELKISÉGI HAGYOMÁNYOK ÚTJÁN II.

A Szalézi Munkatársak képzési terve

BEVEZETÉS

Jelen tanulmány egy olyan kutatás részét képezi, amelynek eredményeit több publikációban közöljük. A kutatásnak alapvető célja, hogy felmutasson olyan – ismert lelkiségekhez kötődő – dokumentált képzési terveket, amelyek más lelkiségek és egyházi fórumok számára is példaként, inspirálóként szolgálhatnak saját képzési terveik összeállításához, másrészt pedig hogy elősegítse az érintett közösségek saját kincseinek még tudatosabb kiaknázását.

A kutatással kapcsolatos első tanulmányunkban egyrészt annak céljait, a vizsgálat módszerét és kereteit közöltük, továbbá bemutattuk a Loyolai Szent Ignác lelkiségét megélő Keresztény Élet Közösségének (KÉK) képzési tervét.¹ Ebben az írásban a Szalézi Munkatársak képzését ismertetjük az előző tanulmányban bemutatott szempontok alapján.

1. A SZALÉZI MUNKATÁRSOK EGYESÜLETE

A Szalézi Munkatársak Egyesületének alapítása az olasz Bosco (Szent) János (1815–1888) nevéhez fűződik.² Don Bosco elképesztő energiával és kreativitással szentelte életét a fiatalok emberi és keresztény nevelésének. Ebben a munkában az általa alapított szerzetesrend (Don Bosco Szaléziak) papjai, valamint a szintén az ő közreműködésével alakult női szerzetesközösség (A Segítő Szűz Mária Leányai Don Bosco Nővérek) tagjai mellett kezdetektől fogva együtt dolgozott világi krisztushívőkkel is. Az ő összefogásukra és a közös szolgálat érdekében alapította a Szalézi Munkatársak Egyesületét, és külön írásban felvázolta számukra

1 A kutatás egészéről, vizsgálati keretéről és a KÉK-ről részletesebben ld. a kutatással kapcsolatos első publikációt: Keszeli Sándor – Kovács-Krassói Anikó: Az egyéni és közösségi megújulás lehetőségei régebbi lelkiségi hagyományok útján. In *Deliberationes* IV. évfolyam 2. sz. 158–177.

2 Életrajzát ld. pl. Bosco, Teresio, *Don Bosco új életrajza*. Budapest, 2011, Don Bosco

(1876-ban) a szalézi szellemiség megélését szolgáló lelki élet szabályait. Ez egyszerűen és tömören foglalja össze a „szalézinak” nevezett lelkeség vonásait, és néhány lényeges evangéliumi értéket állít a figyelem középpontjába: a lelkipásztori szeretetet, a fiatalos dinamizmust, az egyházas érzéket, a családias szellemet, a derűlátást és az örömet. Ez a szellemiség és lelkület egy sajátos nevelési eljárásban összpontosul, az ú.n. „megelőző módszerben”, amely a szeretet és az értelem pedagógiájára, valamint a hit természetfölötti erőforrásaira támaszkodik.³

A Szalézi Munkatársak Egyesülete az említett férfi és női szerzetesközösséggel, továbbá más, hivatalosan is elismert csoporttal, közösséggel együtt, az egyetlen „szalézi családban” éli meg Don Bosco küldetését: elsősorban a fiatalok, a szegények, rászoruló és egyszerűbb emberek közötti missziót, ezzel együtt pedig az egyház és a társadalom Isten szándéka szerinti kibontakozásának szolgálatát, törekedve az evangélium mind hitelesebb megélésére. Ugyanakkor mivel a Munkatársak Egyesületében elsősorban világi krisztushívők vannak, küldetésüket főként mindennapi kötelezettségeik közepette élik meg: a családban, a munka világában, az egyházi közösségben és a társadalomban.⁴

A Szalézi Munkatársak Egyesülete a Szentszék által elismert világi társulás, amely lényegét tekintve harmad-rendként működik.⁵

Az Egyesület főbb dokumentumai, melyek egyben a közösségen belüli képzés számára is alapvető viszonyítási pontot jelentenek, a következők: *Az Apostoli Élet Szabályzata*⁶, amely az alapító 1876-ban készült Szabályzatának a II. Vatikáni zsinat szellemisége szerinti aktualizálása, az ehhez fűzött *Hivatalos magyarázat*⁷, továbbá *A képzési irányelvek. Növekedni és fejlődni, hogy Isten munkatársaivá válhassunk*⁸, illetve a *Kézikönyv a felelősök számára*.⁹ Az első körvonalazza a szalézi

3 Vö. www.salesianicooperatori.eu/La-storia 2011-06-20. A megelőző módszerről magyar nyelven ld. pl. Fascie, Bertalan, *Don Bosco nevelési módszeréről. Források és magyarázatok*. [h.n.], 1991, [k.n.]

4 Vö. www.salesianicooperatori.eu/Chi-siamo 2011-06-20.

5 Vö. *Regolamento di Vita Apostolica* Bevezetésében a Szerzetes és Világi Intézmények Kongregációjának decretuma.

6 A Szabályzatot ld. pl.: Associazione Cooperatori Salesiani, *Regolamento di Vita Apostolica*, Roma, 1986, in: <http://www.oratorio.crocetta.org/res/DoCooperatori/regvitaapita.pdf> 2011-06-20.

7 a Szabályzathoz fűzött hivatalos kommentárt ld.: Dicastero per la Famiglia Salesiana, Consulta Mondiale, *Regolamento di Vita Apostolica. Commento ufficiale*, in:

<http://www.oratorio.crocetta.org/res/DOCSALECOOPERATORI/commentariorvita.pdf> 2011-06-20.

8 Vö. pl.: Associazione Cooperatori Salesiani, *Linee direttive per la formazione. Crescere e maturare per diventare cooperatori di Dio*, 1996, in:

<http://www.cgfmanet.org/Bd/documenti.aspx?lingua=1&cat=004&sotCat=029> 2011-06-20. (innen letölthető a dokumentum címe [Linee direttive per la formazione] kattintva); vagy a következő helyről: http://www.oratoriosavio.it/images/Documenti%20word/Cooperatori/ProgettoVitaApostolica/lineediretti_ormazioneita.pdf

9 Associazione Cooperatori Salesiani, *Manuale per i responsabili*, in:

munkatárs lelkiségének és cselekvési stílusának ideális vonásait, mint képzésük és szolgálatuk inspirálóját, így ez a dokumentum az apostoli megszentelődés hiteles útját kívánja megrajzolni,¹⁰ a második ennek tartalmát bontja ki részletesebben. A harmadik dokumentum a bevezető és folyamatos képzés struktúráját mutatja be (elsősorban a képzés megvalósítói számára), míg az utolsó a munkatársak egy szűk köréhez, a felelősökhöz szól: az ő munkájukhoz és felkészítésükhöz kínál gyakorlatias szempontokat.

2. A SZALÉZI MUNKATÁRSOK EGYESÜLETÉNEK KÉPZÉSI TERVE

A következő oldalakon ismertetjük a képzési tervet a következő szempontok szerint. Elsőként bemutatjuk, hogyan jellemzi a terv egyrészt azt a társadalmi valóságot, amelyben azok élnek, akiknek a képzés szól, és ahova szól küldetésük, másrészt összegezzük mindazt, amit a képzés potenciális résztvevőiről ír, ahogyan bemutatja az ő helyzetüket.

Ezt követően a képzés háttérében meghúzódó, de a megvalósítás szempontjából kulcsjelentőségű teológiai szempontokat (emberkép, közösség- és egyházkép) írjuk le röviden, majd a képzés célrendszerét és struktúráját mutatjuk be részletesen. Végezetül pedig röviden kitérünk arra, mit mond a képzési dokumentáció a képzési folyamatban történtek kiértékelésének módjáról.

2.1. A kiindulási helyzet és a kihívások leírása és értelmezése

– A TÁRSADALMI HELYZET LEÍRÁSA ÉS ÉRTELMEZÉSE. A képzési terv közvetlenül nem tárgyalja a jelen társadalom vonásainak, illetve az ebből adódó kihívások és feladatok leírását. E sajátosságokat és a velük összefüggő, az értelmezésükből adódó feladatokat egy másik, a szalézi család egésze számára érvényes dokumentum írja le.¹¹ Eszerint a legfőbb társadalmi kihívások és a belőlük adódó feladatok az alábbiak.

A társadalom összetettsége (vallások, értékrendszerek, ideológiák egyidejű jelenléte és hatása az emberre), amely sokakat (különösen a fiatalokat) közömbösségbe, erkölcsi irányvesztettségbe sodor. Ez arra hívja a szalézi közösségeket, hogy a rájuk bízottakban előmozdítsák az élet elfogadását, szeretetét, valamint

<http://www.oratoriosavio.it/images/Documenti%20word/Cooperatori/ProgettoVitaApostolica/manualeresponsabiliita.pdf> 2011-06-20.

10 Vö. *Regolamento di Vita Apostolica*, Bevezetés 3. §

11 Vecchi, Juan Edmund., *La carta della missione della famiglia salesiana*, 16–20. pont, letölthető pl. in: <http://www.unicorex.it/famiglia-salesiana/125-carta-della-missione-della-famiglia-salesiana?showall=1> 2011-06-20.

hiteles emberi kapcsolatokat építsenek ki velük és közöttük. Ez lesz ugyanis az alapja a továbbfejlődésüknek.

A család intézményének törekenysége. A család az egyéni, közösségi és társadalmi fejlődés legalapvetőbb sejtje. A mai társadalom azonban nem segíti elő a családi közösségek egészséges fejlődését. Ez arra hívja a szalézi közösségeket, hogy dolgozzanak a családi élet méltóságán, egészséges kibontakozásán, hogy azok mind teljesebben lehessenek „családi egyházzá”.

A nők szerepének újraértelmezése a társadalomban és az egyházban. Ez sokféle nézőpontot is jelenthet, beleértve a szélsőséges feminizmust is. Ez a jelenség arra hívja az egyházat, hogy a nők kapják meg benne az őket megillető, sajátos érzékenységükből, látásmódjukból, tapasztalataikból és tudásukból adódó helyüket, és ezeket mozgósítva kamatoztassák karizmáikat.

A tömegtájékoztatói eszközök kihívása. A technikai fejlődésnek köszönhetően ma már rengeteg információnak pillanatok alatt birtokába juthatunk, olyanoknak is, amelyek még nem is olyan régen az ember egészen személyes világába tartoztak. A média világa életszemléletet alakít, átjárja az élet minden területét. A jelen kor e jelentős vonása kihívás, ugyanakkor nevelési és evangelizációs lehetőségeket is magában hordoz: a keresztény kultúra és életmodell megismertetésének is teret ad, különösen a fiatalok között.

A szolidaritás új formái. A mai globalizált világban mindenki (úgy a személyek, mint a népek) függő helyzetben van mindenkitől. Ez lehetőséget ad az egymás közti szolgálat gyakorlati megvalósítására, hiszen mindnyájan felelősek vagyunk egymásért és másokért. Ennek több színtere is van a szalézi karizmának megfelelően: a szeretetteljes, személyes, érdeklődő jelenlét (az ún. „assistenza salesiana”); az önkéntes munka (civil, társadalmi, missziós); a társadalmi és politikai elköteleződés (az evangéliumibb társadalomért); az új evangelizáció (ennek különböző területein: a katekézisben; a személyhez szóló, kifejezett evangelizációban; az erőforrásokat hatékonyabban koordináló testvéri és apostoli közösség megélésében; a hivatásgondozásban).

– A KÉPZÉSEN RÉSZTVEVŐK. Azzal kapcsolatban, hogy kik vehetnek részt a Szalézi munkatársak képzésén, és hogy melyek az ő legfőbb jellemzőik, *A képzési irányelvek* dokumentumban, valamint *Az Apostoli Élet Szabályzatában* találunk útmutatást. Ezek szerint szalézi munkatársak lehetnek világi férfiak és nők, illetve egyházmegyés papok, diakónusok, bármely kulturális és szociális rétegbe is tartozzanak. Egy másik megközelítésben azokról van szó, akiknek szívügyük a fiatalok emberi és keresztény fejlődése; vagy akik már elkötelezettek a fiatalok közösségeinek vezetésében; olyanok is, akik szalézi intézmények diákjai voltak;

illetve akik a szalézi küldetés, vagy Don Bosco szimpatizánsai; akik szalézi intézményekben dolgoznak; vagy akik plébániai munkatársak, katekéták, esetleg a családapasztorációban teljesítenek szolgálatot.¹²

A dokumentumok nem fejtik ki bővebben az ő emberi, keresztény, mentalitásbeli stb. vonásainak leírását, ugyanakkor felsorolásukkal sokat sejtetnek alapvető beállítottságukról.

2.2. Teológiai szempontok

– EGYHÁZKÉP, KÖZÖSSÉGKÉP, TÁRSADALOMKÉP. A Szalézi Munkatársak képzési terve, illetve a vele szorosan összefüggő dokumentumok egyértelműen jelzik, hogy a II. Vatikáni Zsinat egyházképét, és a belőle adódó keresztény közösségképet, illetve társadalomképet tartják szem előtt, kívánják megvalósítani és előmozdítani a munkatársak képzési folyamatában.¹³

– A SZALÉZI MUNKATÁRS – EMBERKÉP, LELKISÉGI IDEÁL. A szalézi, ezen belül pedig a világi munkatársak lelkiségi ideáljának (mint a képzési folyamat horizontjának) többféle megfogalmazása is létezik.¹⁴ Az alábbiakban *Az Apostoli Élet Szabályzatában* bemutatott vonásokat találjuk meg.

A Szalézi munkatárs mindenekelőtt az evangéliumot akarja élni a világban, és ezt Don Bosco példáját követve, karizmáját élve teszi. Szolgálatát az egyházzal, ezen belül pedig a szalézi család többi tagjával testvéri közösségben (egyetértésben, lelki közösségben, kölcsönös bizalomban és anyagi segítségben, tapasztalatok megosztásával stb.) végzi. Ebben elsősorban a szükségét szenvedő fiatalok, munkásfiatalok, a családok és az egyszerűbb néprétegek felemelkedéséért, emberi és keresztény kibontakozásáért, valamint azokért dolgozik, akik valamilyen sajátos hivatás (papi, szerzetesi, világi) jeleit mutatják; mindezt az egyház és a társadalom egésze javára.

A Szalézi munkatárs törekszik családi életét „családi egyház” módjára megélni, férjként/feleségként pedig a házasság szentségében találja meg az erőt ahhoz, hogy optimizmussal és lelkesen teljesítse házastársi és szülői küldetését.

Munkáját, tanulmányait, szabad idejét annak tudatában végzi, tölti el, hogy mindezzel Isten teremtő művét folytatja, illetve Krisztusról tesz tanúságot.

¹² Vö. *Regolamento di Vita Apostolica*, Bevezetés 1. és 3. §; 3. rész, 3.2.2. pont; *Linee direttive per la formazione*, 43.

¹³ Vö. pl. *Linee direttive per la formazione*, 3. rész 1. pont, illetve a dokumentumhoz tartozó irodalomjegyzék; *Regolamento di Vita Apostolica*, Bemutatás, továbbá 1. fejezet; *La carta della missione della famiglia salesiana*, 1. fejezet

¹⁴ Ld. pl. Vecchi, Juan Edmund, *La spiritualità salesiana. Temi fondamentali*, Leumann – Torino, 2001, Elle Di Ci; *La carta della missione della famiglia salesiana*, 21–28. pont; *Linee direttive per la formazione*, 16.

A társadalmi élet színterein is hűséges marad az evangéliumhoz és az egyház tanításához. Tudatában van egyéni felelősségének, kritikus, ugyanakkor alkotó módon megtesz minden tőle telhetőt egy igazságosabb világ épüléséért, megvédve és előmozdítva az alapvető emberi és keresztény értékeket. Szolidáris azzal a világgal, amelyben él, elfogadja annak értékeit és újdonságait, de ezeket kritikusan is szemléli; fényként és kovászként kíván jelen lenni a világban.

Személyes életstílusát a Boldogmondások lelkülete mozgatja, és ez az, amely az élet minden területén az evangéliumról történő tanúságtételre indítja. Bensőséges kapcsolatban él a Szentháromság személyeivel. Máriát tiszteli, mert meglátja benne azt, aki egyedülálló módon működött együtt a Megváltóval küldetése teljesítésében.

Tudatában van annak, hogy ő maga is folyamatosan úton van a Krisztussal megélt teljesebb közösség felé, ezzel együtt elsősorban azon fáradozik, hogy másokat a Vele való éltető találkozássra segítsen el, hogy ők maguk is felismerjék feladatukat az egyház küldetésében: Isten igazi munkatársa kíván lenni az Ő üdvösségtervének megvalósulásában.

A Szalézi munkatárs nevelői küldetésében a Don Boscótól örökölt „megelőző módszer” szellemében jár el. Ennek szívében az áll, hogy úgy akar jelen lenni mások között, mint Isten atyai és megszabadító szeretetének megjelenítője, hordozója. Ezt a módszert és szemléletet különféle apostoli szolgálatokban is alkalmazza, mint pl. a katekézisben, iskolai vagy más (úgy világi mint egyházi, vagy kifejezetten szalézi) nevelő intézményekben, a szegények közötti szociális szolgálatban, a hivatásgondozásban, a missziós tevékenységben stb.

Cselekvését a határozottság, a lelkesedés, a nagylelkűség és a rendelkezésre állás, kapcsolatait pedig a szeretetteljesség, nyíltság, szívéllyesség, a tisztelet, a türelem és az odalépés jellemzi.

Figyelmes az idők jeleire, és azokban felismeri az Úr terveit, hívásait. Derűsen fogadja a nehézségeket és elfogadja az élet és a szolgálat keresztjeit is.

Az egyház élő tagjának érzi magát, és a többi munkatárssal együtt törekszik a helyi egyházat építeni, hűségesen és szeretettel a pápa iránt, egyetértésre törekedve és tisztelettel az egyház minden képviselőjével.

Életének forrása a Krisztussal megélt imádságos kapcsolat. Ennek köszönhetően egész életét úgy törekszik alakítani, hogy annak minden legapróbb részlete is istendicséret legyen. Él az egyház által felkínált lelki forrásokkal, elsősorban a liturgiával, az Eukarisztiával, a bűnbánat szentségével, a Szentírás imádságos olvasásával (magáévá téve Isten látásmódját, tekintetét), és a népi vallásosság különböző formáival.

Fontos számára a havi találkozás a többi munkatárssal, amely a testvéri együtt-lét mellett a lelki töltekezés és az apostoli formálódás ideje is. Évente részt vesz lelkigyakorlaton, amelyben az újrakezdés (megtérés) és a magára találás lehetőségét látja.

Különös tisztelettel tekint a Don Bosco által is nagyra becsült szentekre.

2.3. Képzési célok és módszer

Mivel a szalézi munkatársak képzési folyamatának leírásában a képzési célok és a módszer (mint a képzési erőforrások célirányos kiválasztása és elrendezése) szerves egységet alkotnak, ezért ezeket egy pontban tárgyaljuk. Elsőként felvázoljuk a képzés egészének koncepcióját. Majd a képzés két fő területét mutatjuk be: a munkatárs saját, személyes (ön)képzését, illetve az egyesületen belüli képzést. Ez utóbbinak mindkét szakaszát, vagy formáját ismertetjük: a bevezető és a folyamatos képzést. Összegezzük továbbá a képzők képzésének – az előzőekkel szorosan összefüggő – koordinátáit.

2.3.1. A képzési koncepció

A képzési célok és a képzés módszere a képzés koncepciójának ismeretében válnak érthetővé. Ezt a koncepciót a képzéssel kapcsolatos dokumentum ismereti. A képzési koncepció alapelvei az alábbiak. A képzés¹⁵

- fő célja, hogy a munkatársban egyre teljesebben kibontakozzanak az evangélium Krisztusának vonásai. Emiatt a képzés alapvetően a Szentírásra épül.
- elsődleges főszereplője maga a munkatárs, „ez a konkrét ember”, személyiségének minden (értelmi, érzelmi, spirituális, fizikai) dimenziójával. Ezért a képzés során nélkülözhetetlen az ő megismerése, az ő egyéni fejlődési ritmusának figyelembe vétele, és mindazon eszközök alkalmazása, amelyek az ő fejlődéséhez hozzájárulhatnak, illetve hatékonyabb önképzését előmozdíthatják.
- elsősorban formálni, az egész személyiséget alakítani, nem pusztán informálni, tájékoztatni kíván.
- *szalézi* munkatársakat képez. Ezért lényeges, hogy a benne résztvevők megismerjék a legteljesebb módon Don Boscóban (de más szentekben és példás tanúságtevőkben, mint konkrét modellekben is) tetet öltött szalézi cselekvési stílust, motívációt, szemléletet.
- közösségi is egyben: az egyéni és a közösségi formálódás kiegészítik egymást.
- bár szakaszokra osztható, mégis folyamatosnak tekinthető. Ezt az biztosítja, hogy a munkatárs mindennapi életét egyre mélyebb hittel és azzal teljesebb összhangban, egységben éli meg, és ebben a folyamatos úton levésben a kifejezett képzési alkalmak támasz- vagy előrelendítő szerepet töltenek be.

15 *Linee direttive per la formazione*, Előszó, Bevezetés, 14. és 1. rész

- dokumentumban lefektetett irányelvei lényegre törőek, teljesek, egységesek, ugyanakkor igénylik, hogy a felelősök ennek tükrében konkretizálják az adott hely szociális, kulturális és egyházi viszonyait ismerve a képzési program részletes elemeit.

2.3.2. A szalézi munkatárs önképzése

Ahogy ezt a képzési koncepció is jelzi, úgy a munkatársak egyéni képzésének leírása is kiemeli: a képzés elsősorban az ő elköteleződésüktől függ, az ő szándékuktól, hogy akarnak-e emberi és keresztény mivoltukban, valamint a szalézi karizmában és küldetésben fejlődni. Ez az erőteljes motiváció a képzésen történő részvételnek nélkülözhetetlen feltétele.¹⁶

– A KÉPZÉS CÉLJAI.¹⁷ Az egyéni képzés *általános célja*, hogy a munkatárs az Úr hívásának megfelelően valósítsa meg élettervét a társadalomban és az egyházban; konkrétan szólva, hogy kibontakoztassa egyéni adottságait, megerősödjön hitében és evangéliumi életvitelében, miközben világi krisztushívóként egyre érettebben éli meg a szalézi lelkiséget.

Ezt az általános célt a képzési terv még tovább konkretizálja, megjelölve az önképzés jól körülhatárolható területeit, *konkrétabb feladatait*. Ezek az alábbiak:

- a) az egyéni karakter tökéletesítése (a hibák, hiányosságok tudatosításával és türelmes túlhaladásával);
- b) *ápolni és fejleszteni az alapvető* emberi, illetve szakmai *képességeket* (józanul megismerni és tudatosan kibontakoztatni őket mások és az egész társadalom javára);
- c) *növekedni a kapcsolatkialakítási képességben* (tudatosítani az önző hajlamokat, a zárkózottságot, az indokoltatlan bizalmatlanságot és félelmeket, meglátni és megérteni mások nézőpontját, növekedni a mások iránti nyitottságban és bizalomban stb.);
- d) *fejlődni a hitben* (sajáttá tenni Krisztus szemléletmódját, értékrendjét, miközben Vele teljesebb közösségben élünk; mindez nem egyszerűen a hitbeli tudás gyarapodását jelenti, hanem egy sokkal elemibb Krisztussal élest, amely életünk minden részletében iránymutatóként szolgál);
- e) megismerni, elmélyíteni és *megélni a szalézi karizmát* (egyre hitelesebben megélve a keresztségi hivatást Don Bosco lelkiségi és apostoli tapasztalatával összhangban);
- f) *megerősödni az egészséges erkölcsi érzékben* (kritikus hozzáállással élni a társadalomban, szabaddá válva a befolyásoló és megkötöző körülményektől,

¹⁶ Vö. *Linee direttive per la formazione*, 24–25.

¹⁷ Vö. *Linee direttive per la formazione*, 25–28.

hiteles kritériumok és értékek segítségével, Isten Szavának fényében értékelni a minket érő hatásokat);

g) képesnek lenni *felismerni az „idők jeleit”* (nyitottan, érdeklődve jelen lenni a társadalomban, felismerni a szükség és szegénység megnyilvánulásait, ahova Isten hív, különös tekintettel a fiatalok, a családok és az egyszerűbb néprétegek igényeire);

h) tudatosan *felkészülni az apostolkodás valamely konkrét formájára.*

Ezek tehát azok a célok, amelyek megjelölik az önképzés területeit és irányait a munkatárs(jelölt) számára, azokat a hangsúlyokat, amelyeket érdemes előnyben részesítenie önvizsgálata, szellemi és lelki erőfeszítései, útkeresései során.

– A KÉPZÉS HELYE ÉS ESZKÖZEI.¹⁸ Az önképzés helye a mindennapi élet, amelynek eseményeit a munkatárs a hit szűrőjén keresztül szemléli. Személyes tapasztalatai lesznek azok, amelyek ehhez alkalmat (és témát) kínálnak.

Az eszközök tárháza roppant gazdag. Ezek között elsősorban a következőket javasolja a képzési útmutató: rendszeres reflexió az evangélium és az Apostoli Élet Szabályzatának fényében mindarra, amit a munkatárs megél, tesz, ahogyan viszonyul önmagához, másokhoz, Istenhez stb. Továbbá szorgalmazza a szakmai megújulást; az elmélyült tájékozódást a mai társadalom és világ helyzetéről, eseményeiről. Buzdít Isten Szavának rendszeres (lehetőleg mindennapos) olvasására és elmélkedésére; a tevékeny és tudatos részvételre az egyház küldetésében és liturgikus életében; a napi lelkiismeretvizsgálatra; a kiengesztelődés és az Eukarisztia szentségéhez történő gyakori járulásra. Javasolja ezeken kívül a lelki vezetés lehetőségével élést; az Apostoli Élet Szabályzatának és hivatalos kommentárjának, továbbá más, a munkatársaknak írt segédanyagok önreflexióval egybekötött olvasását; Don Bosco és más szalézi szentek életének, és egyéb szalézi lelkiismereti irodalom olvasását és átelmélkedését. Ezek mellett még biztat a katolikus sajtó olvasására; a tömegtájékoztatási eszközök evangéliumi kritériumok alapján történő használatára is.

Láthatjuk, hogy itt a szalézi munkatárs önképzésének főbb koordinátáiról van szó, egy kevésbé strukturált szempontrendszerrel, amely elemeinek „életbe léptetése” a konkrét személy élethelyzetétől, lehetőségeitől és elköteleződésének mértékétől is függ.

18 Vö. *Linee direttive per la formazione*, 28–30.

2.3.3. A szalézi munkatárs Egyesületen belüli képzése

Az egyéni képzést kiegészíti és segíti az Egyesületen belüli, jól strukturált és szervezett képzési folyamat. Ennek *alapvető célja* az egyéni hivatás felismerésének elősegítése. Azok számára, akik komolyan érdeklődnek a szalézi munkatársi hivatás iránt, az egyesületi képzés nem fakultatív; ez lesz számukra az a fórum, amely segíti őket tisztán látni abban, hogy ténylegesen erre az útra kaptak-e meghívást.¹⁹

– AZ EGYESÜLETEN BELÜLI KÉPZÉS ÁLTALÁNOS CÉLJA. A képzés átfogó célja segíteni a munkatársat abban, hogy személyiségének és küldetésének minden (emberi, keresztény, világi/társadalmi és szalézi) dimenziójában fejlődni tudjon.²⁰

– A KÉPZÉS FŐBB VONÁSAI. Az általános cél elérése megkívánja, hogy a képzés az alábbi (egyformán fontos) vonásokkal rendelkezzen. A képzés legyen *doktrinális*: különös tekintettel az egyház szociális tanítására; segítse a résztvevőket abban, hogy hitüket ismerjék, és tudatosan számot tudjanak adni róla. Legyen továbbá *lelki*, amely a Krisztussal való egységet, és a Lélek indításainak egyre kifinomultabb meghallását szolgálja; *apostoli*, amely a missziós lelkületet és a társadalom átalakításáért vállalt elköteleződést mélyíti. Emellett figyelembe veszi az egyház *tanítóhivatali* útmutatásait, és a felsőbb szalézi irányelveket; *nyitott a társadalomra*, a kultúra világára, és annak minden gyakorlati vonatkozására.²¹

– A KÉPZÉS MÓDSZERTANI ÉS SZERVEZÉSI ALAPELVEI.²² Ezeknek az alapelveknek a figyelembe vétele garantálhatja, hogy a képzés igazán hatékony legyen. Az alábbi alapelvekről van szó: a képzés

- a) *szentírásközpontú*; a Szentírás az alapja a képzésen belüli mindenféle reflexiónak, imádságnak és tapasztalatnak;
- b) *fokozatos*, figyelembe veszi a képzésen résztvevők egyéni ritmusát;
- c) *igazodik a körülményekhez* (úgy a helyi közösség eddigi útjához, mint a felsőbb egyházi útmutatásokhoz);
- d) komoly *elkötelezettséget* (igényességet) *kíván*;
- e) *tapasztalati*, azaz az életből, az eddigi tapasztalatokból és szemléletből indul ki, és ezek megújulását, átalakulását célozza;
- f) *csoportban* történik;
- g) *egyszerű* és *nyitott*, ennek köszönhetően minden résztvevő sajátjának érezheti, és bele tud kapcsolódni;

19 Vö. *Linee direttive per la formazione*, 32.

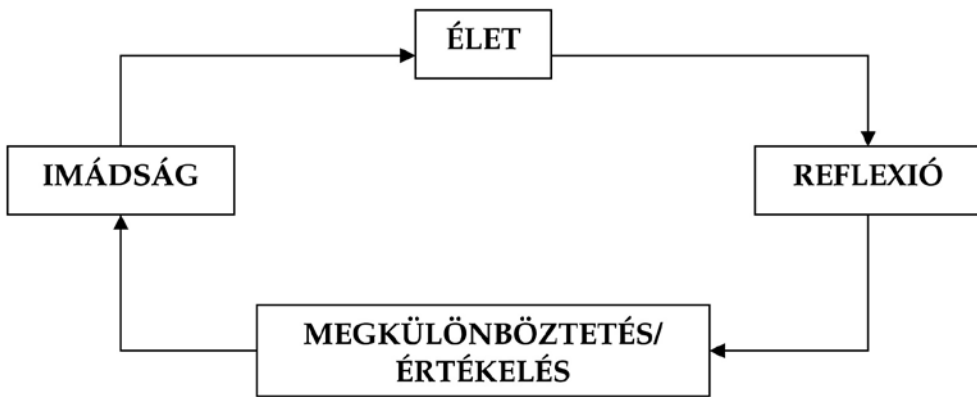
20 Vö. *Linee direttive per la formazione*, 33.

21 Vö. *Linee direttive per la formazione*, 33–34.

22 Vö. *Linee direttive per la formazione*, 34–36.

- h) a résztvevők közötti legnagyobb mértékű információcserét, kölcsönös kommunikációt részesíti előnyben és teszi lehetővé;
 i) a *láss-ítélj-cselekedj* dinamikát követi, amely az etikai tisztánlátást és a személyes cselekvést, elköteleződést mozdítja elő.

– A KÉPZÉS METODOLÓGIÁJA.²³ A képzés középpontjában nem az ismeretek elsajátítása áll, hanem a résztvevő egész lényének formálása, ezen belül is elsősorban a személyisége mélyében gyökerező meggyőződések, viszonyulások és attitűdök érettségének elősegítése. Ennek érdekében a képzés minden egysége az alábbi – rugalmasan kezelendő – logika/lépéssor szerint történik:

2.3.3.1. A bevezető képzés²⁵

A képzési folyamat megkezdése feltételezi, hogy a jelölt elfogadja, hogy e célnak megfelelően egy jól strukturált, ugyanakkor az egyén és az adott hely, környezet körülményeit, adottságait figyelembe vevő képzésen vesz részt.

– A KÉPZÉS CÉLJA. E bevezető szakasz segít felismerni, hogy valakit Isten valóban a Szalézi Munkatársak közösségébe hív-e, vagy sem, és ha igen, elkíséri őt a felelősségteljes elköteleződést ünnepélyesen is kifejező ígértételig.

²³ Vö. *Linee direttive per la formazione*, 37–40.

²⁴ E módszertani út konkrétabb leírását ld. Binz, Ambrois – Salzmann, Sylviane, *Formazione cristiana degli adulti. Riflessioni e strumenti*, Elle Di Ci, Leumann – Torino, 2001, 97–102.; Soravito, Lucio, *La catechesi degli adulti. Orientamenti e proposte*, Elle Di Ci, Leumann – Torino, 1998, 249–265.; magyar nyelven: Keszeli Sándor: *Alapvető kateketika. Bevezetés a katekézis elméleti alapjaiba katekétáknak*. In http://www.gfhf.hu/contentviewer/getfile/filestore/downloads/konyvtar/keszeli/alapveto_kateketika_oldd.pdf 122–125, 127. 2011-06-20.

²⁵ Vö. *Linee direttive per la formazione*, 42–55.

– A KÉPZÉS SZAKASZAI. A bevezető képzés több szakaszra is osztható. Az elsőben azok *megszólítása* történik, akikben a munkatársak közössége látja a lehetőségét annak, hogy hozzájuk kapcsolódják. E lépés megtétele a már meglévő munkatársi közösség minden tagjának elköteleződését kívánja. Lényeges, hogy a kapcsolatfelvétel – bármilyen formában is történjék a sokféle lehetőség közül – a családiasság, elfogadás és szeretetteljes közösségi meghívás megtapasztalását biztosítsa a megszólítottak számára.

A *kísérés* szakaszában azokkal foglalkoznak, akik érdeklődést mutatnak a szalézi munkatársi hivatás iránt (jelöltek), őket hívják meg a személyesen kísért, bevezető képzés folyamatába. Ez többféle jellegű találkozást is jelent: Szentírás-meditációt, egyéb imaalkalmakat, közös reflexiót különböző képzési témákkal kapcsolatban, találkozást már elkötelezett munkatársakkal, bekapcsolódást valamely munkatársi központ tevékenységeibe, részvételt közös képzésen más szolgálatra/hivatásra készülőkkel, részvételt lelkigyakorlatokon, lelki napokon, illetve a szalézi család egyéb találkozóin, egyházi vagy társadalmi szolgálatba bekapcsolódást.

A *megkülönböztetés* szakaszában a jelölt feladata, hogy megismerje a szalézi munkatársi hivatás választásával kapcsolatos legmélyebb és valódi motivációit. Erre a képzési folyamat közben is szükség van, de különösen annak végén. Ennek legalkalmasabb fóruma egy kifejezetten ezt a célt szolgáló lelkigyakorlat.

A *döntés és az Egyesületbe történő felvétel* ideje akkor érkezik el, amikor a jelölt teljes bizonyossággal felismeri hivatását. Ez általában legalább két évet szokott igénybe venni az első kapcsolatfelvételt követően. Ha ez a szilárd meggyőződés megszületett benne, kéri felvételét az illetékeseknél, akik – a megfelelő dokumentumokban rögzített, tárgyilagos kritériumok alapján – kifejezik a kérelemmel kapcsolatos véleményüket.

– A KÉPZÉS TARTALMA. A bevezető képzés tartalmával kapcsolatos útmutató-sok is jelzés értékűek, gazdagíthatóak és alkalmazhatóak a helyi viszonyok szerint; bár sajátos belső logikával rendelkeznek, sorrendjük, ha indokolt, mégis módosítható. Ami lényeges, hogy a képzés e szakaszában minden javasolt témáról szó essék.²⁶

²⁶ A képzési irányelveket megfogalmazó dokumentumhoz tartozik két melléklet is, amelyek egészen konkrét útmutatásokat adnak a bevezető képzés megvalósításához tartalmi szempontból. Ezek a következők: *Linee direttive per la formazione. Allegato n. 1*, in:

<http://www.oratoriosavio.it/images/Documenti%20word/Cooperatori/ProgettoVitaApostolica/allegato1ita.pdf> 2011-06-20.; illetve: *Allegato II. Per un approfondimento della formazione dell'aspirante cooperatore*, in: <http://www.oratoriosavio.it/images/Documenti%20word/Cooperatori/ProgettoVitaApostolica/allegato2.pdf> 2011-06-20.

A konkrétabb témák két témakörbe csoportosulnak: 1. a szalézi munkatársak identitásának történeti alakulása;²⁷ 2. a munkatárs identitásának (mint keresztény, világi krisztushívó, szalézi, apostol, és mint a munkatársak közösségének tagja) elmélyítése.²⁸

A bevezető képzésben kitüntetett szerepe van *Az Apostoli Élet Szabályzatának*, amelynek egyéni, figyelmes átélkedése nagymértékben hozzájárulhat a személyes hivatás felismeréséhez.

2.3.3.2. A folyamatos képzés²⁹

Egy munkatárs életében is érvényes, hogy a különféle, újabb élethelyzetek eddig nem ismert kihívásokat támasztanak elé, és arra ösztönzik, hogy szerepeiben és szolgálataiban megújuljon, fejlődjön. Emellett a minden kereszténnyel közös keresztségi hivatása is arra készíti, hogy tegye meg, amit megtehet folyamatos emberi és lelki növekedése, fejlődése érdekében.

A Szalézi Munkatárs folyamatos képzése erre kíván egy lehetséges választ adni. Ebben a munkatársak közössége képzési programok felkínálásával segít, de a folyamatos fejlődés főszereplője, elsődleges felelőse maga a konkrét személy marad.

– A KÉPZÉS CÉLJA. A folyamatos képzésnek hármas célja van: 1. egyre teljesebb érettségre szert tenni a kapott hivatásban; 2. megerősödni a hűségben azon evangéliumi életterv iránt, amelyet a Szalézi Munkatársak közössége kínál fel; 3. elmélyülten megvizsgálni az újonnan adódó társadalmi és egyházi élethelyzeteket és kihívásokat.

– A KÉPZÉS TARTALMA. A folyamatos képzés tartalma a különböző helyzetek sajátosságából, valamint a munkatársi lét „világiságából” (társadalomba ágyazottságából) és karizmatikus jellegéből adódóan szükségszerűen tág kell, hogy legyen. Ennek megfelelően itt nagyobb témaköröket lehet megemlíteni, mint pl.

- a családdal, a fiatalok helyzetével, a kultúrával és a tömegtájékoztatási eszközökkel, az etikával, az emberi élet védelmével kapcsolatos témák és problémák;
- a szakmaisághoz, a munka világához, a gazdasági élethez és az ökológiához fűződő kérdések;
- továbbá a társadalmi együttélésre, az emberi jogokra, az igazságosságra, szolidaritásra és békére vonatkozó kihívások;

²⁷ Ezt fejti ki bővebben az 1. melléklet (*Allegato n. 1*)

²⁸ Ehhez pedig a 2. melléklet (*Allegato n. 2*) kínál fel konkrét javaslatokat. Ez az ember hivatásának, a zsinati egyházképnek, a világi krisztushívók hivatásának és egyházi, társadalmi küldetésének, a szalézi lelkiség, nevelési módszer és kitüntetett apostoli tevékenységeinek, a szalézi család működésének és *Az Apostoli Élet Szabályzatának* témaköreit bontja ki.

²⁹ Vö. *Linee direttive per la formazione*, 56–60.

- az adott szociális környezetben élők szükségleteinek feltérképezését szolgáló kutatások, felmérések;
- a helyi egyház és a Szalézi Család pasztorális és szociális tervei.

E témakörök elmélyítésében a legalapvetőbb források az egyénileg és közössé-
gileg is átélmélkedett Szentírás, az egyház hivatalos dokumentumai, keresztény
és – ezen belül – szalézi lelkiismereti irodalom; az Egyesület által felkínált képzési
segédanyagok; egyéb keresztény és szalézi sajtótermékek.

– KÉPZÉSI ALKALMAK, LEHETŐSÉGEK. A folyamatos képzés alkalmi sokfélék,
és jellegükben is eltérőek lehetnek. Ezek a következők: időszakos képzési talál-
kozók (legalább havi rendszerességgel); lelki napok (havonta, vagy legalább a
liturgikus év kitüntetett időszakaiban); évi két konferencia (az egyik témáját a
rendfőnök Strennája adja, a másiké pedig a helyi tanács döntése alapján szüle-
tik); néhány napos lelkigyakorlatok (évi rendszerességgel); imaalkalmak (min-
den találkozó egyik elemeként, de emellett egyéb, külön időpontokban is); szak-
mai találkozó valamely aktuális szociális témában járatos szakértővel; tervező,
és az eddigi tevékenységeket kiértékelő alkalmak, melyek a személyek még jobb
szolgálatát, és Isten nagyobb dicsőségét szolgálják.

Ezek mellett fontos, hogy az Egyesület felelősei előmozdítsák a munkatársak
részvételét egyéb szalézi, vagy más egyházi találkozókban is, amelyek lelki, szel-
lemi értelemben formálják őket; továbbá olyan – nem egyházi szervezetek által
életre hívott – összejöveteleken, amelyek a társadalmi fejlődést, a hatékonyabb
szociális elköteleződést szolgálják.

2.3.4. A Szalézi Munkatársak képzői és képzésük³⁰

A képzési dokumentáció külön említést tesz a munkatársak képzőiről, és azok
képzéséről.

– A KÉPZŐK SZEREPE, VONÁSAI. Szerepüket tekintve ők elsősorban útítársak,
akik elkísérik testvéreiket a hitbeli fejlődés útján, előttük járnak az elkötelező-
désben, megosztják velük lelki javaikat, és az általuk megosztott gazdagságból
ők is gazdagodnak.

Személyiségvonásaikat, elköteleződésüket és tudásukat tekintve néhány alap-
követelményt ismerhetünk meg. Ezek szerint ők olyan személyek, akik gyakran
elmélkedik Isten szavát, szentségi életet élnek, mély benső egységben vannak
Krisztussal, azaz biztos lelki életük van, amelynek köszönhetően képesek má-

30 Vö. *Linee direttive per la formazione*, 61–66.

sok felé közvetíteni a lelki élet jó ízét. Életükkel tanúságot tesznek hitükről és hivatásukról; figyelemmel kísérik és tanulmányozzák az egyház tanítói megnyilvánulásait minden szinten; sajátjukká tették a Megelőző Módszert, a szalézi lelkeséget, és figyelmesen követik a szalézi lelkeség legújabb felismeréseit. Jól ismerik az Egyesület hivatalos dokumentumait és beágyazódtak az Egyesület életébe. Tudatában vannak, hogy ők az Igazságnak csak közvetítői: nem a saját, hanem Krisztus igazságát közvetítik. Tudatában vannak annak is, hogy mások képzésével szolgálatot teljesítenek (nem pusztán saját örömeikre teszik ezt). Nyitottak arra, hogy még alkalmasabbá váljanak erre a szolgálatra. Józanul látják saját szerepük és személyes önértékelési igényeik közti kapcsolatot. Képesek másokat meghallgatni, és így segíteni őket saját tapasztalataik megértésében és kifejezésében, valamint a velük legmegfelelőbb nyelvezet megtalálására; képesek másokkal hitelesen kommunikálni és valódi párbeszédet folytatni.

– A KÉPZŐK KÉPZÉSE. Képzésük alapvető célja, hogy a benne résztvevők olyan munkatársakká váljanak, akik más munkatársak mindenfajta képzési kívánalmának eleget tudnak tenni.

Az ő esetükben is érvényes, hogy képzésük hatékonysága elsősorban az önképzésük iránti elköteleződésüktől függ. Ezzel összhangban az Egyesület sajátos képzési alkalmakat kínál fel számukra az alábbi tág témakörökben:

- olyan tanítói hivatalt és szalézi témák, amelyeket a munkatársak felé is közvetíteniük kell majd;
- képzési témák és tervek, amelyek az Egyesülethez és a Szalézi Családhoz tartoznak;
- a munkatársak képzése szempontjából különösen lényeges szociális/társadalmi témakörök;
- csoportvezetéssel és kommunikációs eljárásokkal kapcsolatos témák;
- képzési anyagok összeállítása és alkalmazása;
- a képzési központokban megvalósított képzések értékelése.

Az Egyesület a képzők képzéséhez különféle – saját, illetve mások által készített és hasznosnak ítélt – segédanyagokat bocsát rendelkezésre.

2.4. Kiértékelés

A képzési dokumentáció az alap- és folyamatos képzés kiértékelésének módjával kapcsolatban mindössze ennek szükségességét jelzi (a képzők képzésének részeként)³¹, de módját nem részletezi; a képzők képzésének értékeléséről pedig nem ejt szót.

31 Vö. *Linee direttive per la formazione*, 65.

UTÓSZÓ

A Szalézi Munkatársak képzési tervének bemutatása során láthattuk, hogy benne az egyén felelőssége és elkötelezettsége a képzés sikeressége szempontjából elsődleges a közösség által nyújtott segítséghez képest. A munkatársak közössége megfogalmazza a legfontosabb képzési hangsúlyokat (amelyek a benne résztvevők személyiségének minden dimenzióját érintik), a célokat, a rugalmasan és a konkrét helyzetnek megfelelően konkretizálendő tartalmi és módszertani vonatkozásokat, a potenciális munkatársak kísérésének állomásait (a képzés szakaszait), de mindezt annak tudatában teszi, hogy a képzési folyamat egy eszköz ahhoz, hogy valaki felismerje Istentől kapott hivatását, arra tudatos választ adjon, és abban megerősödjön.

A képzési folyamat a mai társadalom kihívásait őszintén szem előtt tartja, valamint a II. Vatikáni Zsinat egyház-, közösség- és emberképére épít; mindkét vonás szükséges ahhoz, hogy egyidejűleg legyen értékőrző, egyházhű, másrészt pedig a jelen társadalomban betöltendő küldetés hatékony eszköze.

E képzési folyamat értékelését a kateketikai tervszerűség szempontjából egy másik tanulmányunkban fogjuk közölni.

Keszeli Sándor
A Világi Apostolok Közösségének munkatársa

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Binz, Ambrois – Salzman, Sylviane, *Formazione cristiana degli adulti. Riflessioni e strumenti*. Leumann – Torino, 2001, Elle Di Ci
- Bosco, Teresio, *Don Bosco új életrajza*. Budapest, 2011, Don Bosco
- Fascie, Bertalan, *Don Bosco nevelési módszeréről. Források és magyarázatok*. [h.n.], 1991, [k.n.]
- Keszeli Sándor – Kovács-Krassói Anikó: Az egyéni és közösségi megújulás lehetőségei régebbi lelkeségi hagyományok útján. In *Deliberationes* IV. évfolyam 2. sz. 158–177.
- Soravito, Lucio, *La catechesi degli adulti. Orientamenti e proposte*. Leumann – Torino, 1998, Elle Di Ci
- Vecchi, Juan Edmund, *La spiritualità salesiana. Temi fondamentali*. Leumann – Torino, 2001, Elle Di Ci

ELEKTRONIKUS IRODALOM

- Allegato II. Per un approfondimento della formazione dell'aspirante cooperatore.*
in: <http://www.oratoriosavio.it/images/Documenti%20word/Cooperatori/ProgettoVitaApostolica/allegato2.pdf> 2011-06-20
- Associazione Cooperatori Salesiani, *Linee direttive per la formazione. Crescere e maturare per diventare cooperatori di Dio.* 1996, in: <http://www.cgfmanet.org/Bd/documenti.aspx?lingua=1&cat=004&sotCat=029> 2011-06-20. vagy http://www.oratoriosavio.it/images/Documenti%20word/Cooperatori/ProgettoVitaApostolica/lineediretti_ormazioneita.pdf 2011-06-20.
- Associazione Cooperatori Salesiani, *Manuale per i responsabili.* in: <http://www.oratoriosavio.it/images/Documenti%20word/Cooperatori/ProgettoVitaApostolica/manualeresponsabiliita.pdf> 2011-06-20.
- Associazione Cooperatori Salesiani, *Regolamento di Vita Apostolica.* Roma, 1986, in: <http://www.oratorio.crocetta.org/res/DoCooperatori/regvitaapita.pdf> 2011-06-20.
- Dicastero per la Famiglia Salesiana, Consulta Mondiale, *Regolamento di Vita Apostolica. Commento ufficiale.* in: <http://www.oratorio.crocetta.org/res/DOCSALECOOPERATORI/commentariorvaita.pdf> 2011-06-20.
- Keszeli Sándor: *Alapvető kateketika. Bevezetés a katekézis elméleti alapjaiba katekétáknak.*
In: http://www.gfhf.hu/contentviewer/getfile/filestore/downloads/konyvtar/keszeli/alapveto_kateketika_old.pdf 2011-06-20.
- Linee direttive per la formazione. Allegato n. 1.* in: <http://www.oratoriosavio.it/images/Documenti%20word/Cooperatori/ProgettoVitaApostolica/allegato1ita.pdf> 2011-06-20.
- Vecchi, Juan Edmund, *La carta della missione della famiglia salesiana.* in: <http://www.unicorex.it/famiglia-salesiana/125-carta-della-missione-della-famiglia-salesiana?showall=1> 2011-06-20.
- www.salesianicooperatori.eu/Chi-siamo 2011-06-20
- www.salesianicooperatori.eu/La-storia 2011-06-20